

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА НАУКИ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Збірник наукових праць
(За матеріалами ІХ Всеукраїнської науково-
теоретичної конференції з міжнародною участю
від 16 травня 2024 року)

Житомир – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Кафедра філософії та політології
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. І. ПИРОГОВА
Кафедра філософії та суспільних наук
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра філософії
ІНСТИТУТ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ АКАДЕМІЇ
«ІГНАТІАНУМ» (м. Краків, Республіка Польща)
Кафедра філософії культури та релігієзнавства
ЖИТОМИРСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЦЕНТР
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В УКРАЇНІ
СОЦІОЛОГІЧНА АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНИ
Житомирське відділення
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ РЕЛІГІЄЗНАВЦІВ
Житомирське відділення

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА НАУКИ: ВИКЛИКИ
СЬОГОДЕННЯ

Збірник наукових праць
(За матеріалами ІХ Всеукраїнської науково-теоретичної
конференції з міжнародною участю
від 16 травня 2024 року)

УДК 101.1+168.5
А 43

*Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка,
протокол № 9 від 31 травня 2024 р.*

Редакційна колегія:

Кобетяк А. Р., доктор політичних наук, доцент кафедри;
Ковтун Н. М., доктор філософських наук, професор;
Козловець М. А., доктор філософських наук, професор;
Соколовський О. Л., доктор філософських наук, професор;
Горохова Л. В., кандидат філософських наук, доцент;
Заглада В. М., кандидат філософських наук, доцент.

Рецензенти:

Шевчук Дмитро, доктор філософських наук, професор, перший проректор Національного університету «Острозька академія»;

Панчук Ірина, доктор філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету;

Шкіль Людмила, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Державного університету інформаційно-комунікативних технологій (м. Київ).

А 43

Актуальні проблеми сучасної філософії та науки: виклики сьогодення: зб. наук. праць / за ред. А. Р. Кобетяка та ін. Житомир : Видавничий центр ЖДУ імені Івана Франка, 2024. 260 с.

У збірнику вміщено статті та тези доповідей учасників ІХ Всеукраїнської науково-теоретичної конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми філософії і науки: виклики сьогодення». У матеріалах авторів акцентовано увагу на фундаментальних проблемах сучасної філософії та науки, екзистенційних викликах для буттєвості людини в умовах війни, проблемах релігійних трансформацій і безпеки у сфері релігійних відносин в Україні та на міжнародній арені, аналітиці суспільно-політичних процесів в умовах глобальних і регіональних конфліктів, актуальних соціогуманітарних проблемах сучасності, проблемах освітньої і виховної діяльності в ситуації соціальної невизначеності, на гуманітарних аспектах розвитку естетики, дизайну та філософії культури.

Автори матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наданої у доповідях інформації й точність наведених цитат. Точка зору автора не завжди може співпадати з позицією редколегії.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, студентам, усім зацікавленим філософськими дослідженнями проблем сучасної цивілізації.

УДК 101.1+168.5

© Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2024

ISBN

ЗМІСТ

1. ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКА КЛАСИКА: РЕЦЕПЦІЇ ТА СУЧАСНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

Вергелес К., Куліш П., Школьнікова Т. Онтологічний поворот у сучасній антропософії: сутність та наслідки...	10-13
Ковтун Н. Ідея вічного миру Іммануїла Канта у контексті подолання міжнародних конфліктів.....	13-16
Гребінник Т. Філософія в архітектурі: початок історії взаємозбагачення.....	16-21
Калач Д. Етика: наука чи філософія?.....	22-26
Кукуре С. Героїзм та співстраждання в оперних образах Р. Вагнера: сучасний погляд.....	27-29
Савчук В. «Доброякісна агресія» у розумінні Еріха Фромма.....	29-31

2. ЛЮДСЬКЕ БУТТЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ТРАНЗИТИВНОСТІ: ІНФОРМАЦІЙНІ, МЕДИЧНІ І ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИПРОБУВАННЯ ВІЙНОЮ

Козловець М. Вплив просторових уявлень на формування національного менталітету..	32-37
Беднарчик Т., Беднарчик М. Евтаназія на полі бою у війнах ХХ століття.....	38-40
Дрозд Б. Роль соціальних мереж в російсько-українській війні.....	41-43
Огороднійчук Ю. Віртуальна реальність як мегатренд сучасного суспільства.....	43-46
Самойленко Д. Мовна ідентичність українців в умовах російсько-української війни.....	46-50
Чаплінський Р. Тотальність відчуження у буттєвості людини.....	50-52

Вестімова К.	
Українська ментальність в умовах екзистенційних викликів сучасності..	52-54
Данильчук О.	
Загроза ядерної зброї як екзистенційний виклик для людства.....	55-57
Дика М.	
Волонтерський рух в Україні в умовах російсько-української війни.....	57-62
Кішлар В.	
Молодь в умовах війни: аспект соціальної активності.....	62-66
Ковтун Б.	
Методи дослідження епітаксійних плівок у контексті технологічних викликів російсько-української війни.....	66-68
Слободянюк С.	
Надзвичайний стан як модус геноциду.....	69-71
Трохимчук В.	
Практична значущість дослідження термоелектричних властивостей шарів меланіну в умовах технологічних викликів російсько-української війни.....	72-74

3. АНАЛІТИКА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ТА ПРАВОВИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ І РЕГІОНАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ

Борейко Ю.	
Самоорганізація як детермінанта розвитку громадянського суспільства в Україні.....	75-77
Шевчук К.	
Російсько-українська війна: зіткнення двох протилежних дискурсів і становлення ідеології рашизму.....	77-79
Балановський Я.	
Інформаційні технології маніпуляцій: соціальні та віртуальні виміри.....	80-82
Заглада В.	
Мобілізація громадянського суспільства довкола гуманітарних проблем шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій.....	82-85
Кочетов Л.	
Лобізм як соціально-політичний феномен: сутність і проблеми нормативно-правового регулювання.....	85-90
Білогор Л.	
Діяльність органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування з питань освіти.....	91-93
Жильонок К.	
Співвідношення нагляду і контролю у сфері дотримання трудового законодавства України.....	93-95

Грабчук А. Особливості прояву та засоби реалізації інформаційних воєн в сучасних умовах.....	96-99
Лук'янюк А. Інформаційна війна як проблема сучасності.....	99-101

4. АНАЛІТИКА РЕЛІГІЙНИХ ПРОЦЕСІВ. РЕЛІГІЯ І ЦЕРКВА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Соколовський О. Вплив Тюбінгенської протестантської школи на ліберальну теологію....	102-104
Декерт Т. Tradycjonalizm katolicki w Polsce – aktualne trendy.....	104-109
Фуркало В. Про роль релігієзнавства у сучасному суспільстві.....	110-112
Шамсутдинова-Лебедюк Т. Релігійна свобода та стратегії інклюзивних суспільних просторів в умовах глобалізації.....	112-114
Заєць Д. Проблематика дефініції релігії та релігійності в контексті дослідження релігійної свідомості.....	114-117
Лавренюк В. Сотеріологічні ідеї Рудольфа Бультмана.....	118-119
Пономаренко О. Меми і релігія: адаптація релігії до глобальних викликів.....	120-123
Рошко В. Роль англіканської церкви в екологічному русі: від теології до практичних заходів.....	124-125
Шпакович В. Феномен досконалості людини у науковому доробку Думітру Станілоє..	126-128
Виговський М. Дохристиянські вірування давніх слов'ян.....	128-131

5. АКТУАЛЬНІ СОЦІОГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

Воронкова В., Нікітенко В. Інформатизація і цифровізація змінюють спосіб життя людей.....	132-134
Загрійчук І. Теоретичне мислення як підґрунтя суспільної єдності та духовної стійкості	134-136

Грицишина М., Грицишин В.	
Короткий аналіз соціокультурних проблем сучасності та шляхів їх подолання.....	137-139
Турпак Н.	
Екологічні цінності як актуальна проблема сучасного соціально-гуманітарного дискурсу.....	139-141
Амма А.	
Відчуження людини у віртуальному просторі як соціогуманітарна проблема сучасності.....	141-143
Грамчук М.	
Концептуальні та праксеологічні виміри цифрового міста: застосування методології innovation 2.0.....	143-145
Мар'єнко В.	
Цифрова антропологія як наука про вивчення людини цифрової ери.....	146-148
Янішевський О.	
Любов і турбота про себе як складова самореалізації особистості: філософські рецепції та інтерпретації.....	148-150
Полосенко А.	
Чинники управління людськими ресурсами: соціально-філософський аналіз.....	151-155
Горохова А.	
Розвиток креативного мислення студентів засобами цифрових інструментів.....	155-157
Майстренко В.	
Вплив сучасних технологій на суспільство.....	158-160
Пигина Д.	
Молодь на ринку праці: проблеми та перспективи.....	161-163
Стаднік А.	
Середній клас як запорука стабільності суспільства і проблеми його формування в Україні.....	163-167
Соколовська М.	
Особливості музеєфікації природничих об'єктів.....	167-170

6. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕСТЕТИКИ, ДИЗАЙНУ ТА ФІЛОСОФІЇ КУЛЬТУРИ

Поліщук О., Кравчук О.	
Естетика та експресія продукції щоденника ділової людини на прикладі бренду «mindjournal».....	171-172
Поліщук О., Крижова М.	
Професія дизайнера та виклики діджиталізації.....	172-174
Поліщук О., Любецька А.	
Естетика виробу як чинник креативної ідеї при розробці оригінального дизайну коробки пакетованого чаю «Five o'clock».....	174-175

Поліщук О., Стрільчук К. Графічний роман як явище в сучасному культурному та художньому просторах.....	176-177
Ezgi Su Kara. «Samsung virtual flame» as a symbol of cultural transformation within the area of kitchen technology.....	178-191
Білорус М. Технологія 3D моделювання та її застосування у мистецтві та дизайні: виклики і тенденції розвитку.....	192-194
Цьмох Р. Анімаційний продукт як феномен сучасної візуальної культури.....	194-196
Горохова А. Етичні аспекти використання фірмового стилю.....	196-198
Козак А. Естетичні засади концепції кіноплакату до української документальної кінострічки «20 днів у Маріуполі».....	198-199

7. ЦІННІСНО-СВІТОГЛЯДНІ ЗАСАДИ ОСВІТНЬОЇ І ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИТУАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Поліщук Н. Ціннісні та світоглядні аспекти освітньо-виховної діяльності в епоху цивілізаційних змін.....	200-202
Бержанір А. Значущість філософії освіти для формування світоглядної культури майбутніх педагогів.....	202-204
Kovalenko I. Teaching foreign languages in higher education institutions during wartime: challenges and prospective developments.....	204-207
Farheen I., Trukhmanova S., Khan A., Trukhmanova O. The influence of stress and anxiety on social behaviour of medical students.....	207-209
Бондаревська Л. Потенціал інтелект-карт у формуванні читацької компетентності учнів початкової школи.....	209-213
Марченко І. Потенціал дидактичних ігор для розвитку креативності учнів початкових класів на уроках мовно-літературної галузі.....	213-217
Нагорна В. Методи та прийоми формування мовленнєвої компетентності учнів на уроках іноземної мови.....	218-220
Равва Т. Психолого-педагогічні засади використання педагогіки партнерства у початковій школі.....	220-223

Радчук А. Моральне виховання учнів молодшого шкільного віку засобами казки: теоретичний аспект.....	223-227
Сичевська В. Технології та особливості розвитку творчих здібностей молодших школярів у процесі вивчення української мови та літератури.....	227-230
Гарбарчук О. Загальнодидактичні та лінгводидактичні принципи формування комунікативної компетентності учнів початкової школи засобами безпечного освітнього середовища на принципах НУШ.....	231-233

КРУГЛИЙ СТІЛ
«РЕЛІГІЙНИЙ ФАКТОР У НАЦІОНАЛЬНІЙ ТА
МІЖНАРОДНІЙ БЕЗПЕЦІ»

Филипович Л., Горкуша О. Релігійні виклики національній безпеці у фокусі української гуманітаристики.....	234-239
Кобетяк А. Концепт «русского мира» в контексті безпекової політики та євроінтеграції України.....	239-242
Vitiuk I. The cult of death in the metanarrative of war.....	242-245
Ворон О., Ворон О. Стан та основні проблеми повернення майна культового призначення в незалежній Україні.....	245-246
Леньов А. Уроки історії або роль релігійних організацій у протидії зовнішній агресії.....	247-249
Опанасюк Е. Вплив духовної освіти на міжконфесійний діалог в умовах російсько-української війни.....	249-251
Кобетяк А. Державне адміністрування релігійної сфери в контексті міжправославного протистояння в Україні.....	252-255
Палій Д. Витоки та основні етапи формування ідеологеми «русский мир».....	255-258

2. Лавринович О. Релігійні організації як чинник формування громадянського суспільства в Україні. Українське релігієзнавство. 2015. № 73. С. 224-229.

3. Титов В. Д., Качурова С. В., Барабаш О. В. Релігієзнавство : підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Харків: Право, 2004. 272 с.

Тетяна Шамсутдинова-Лебедюк,
кандидат філософських наук, професор кафедри філософії,
Рівненський державний гуманітарний університет

РЕЛІГІЙНА СВОБОДА ТА СТРАТЕГІЇ ІНКЛЮЗИВНИХ СУСПІЛЬНИХ ПРОСТОРІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У сучасному світі релігійне питання залишається одними з ключових, що привертає увагу на рівні як міжнародної, так і національної політики. Це вказує на важливості релігії як складової частини культурного та соціального життя, а також на виклики, які стоять перед суспільством у забезпеченні релігійної свободи і взаєморозуміння. У цьому контексті дослідження різноманітних нормативних та політичних засобів дозволяє краще розуміти динаміку цих процесів та їх вплив на сучасне суспільство.

У глобалізованому середовищі, де багато релігій вийшли за межі територіальних кордонів, релігійні та духовні потреби людей повинні вирішуватися шляхом розвитку нових позитивних форм. Ефективне вирішення цих питань потребує далекоглядності та спільного планування з представниками різних релігійних конфесій, які присутні у суспільстві. Це істотно впливає на процес визначення колективної ідентичності [3].

Життєво важливу роль у регулюванні свободи віросповідання, плюралізму та інклюзивності відіграють державні інститути, прагнучи сприяти діалогу, взаємодії та взаєморозумінню між представниками різних конфесій. Вони можуть приймати ті чи інші політичні рішення директивами згори донизу або як результат спільних зусиль за участю зацікавлених сторін, державних адміністрацій, представників релігійних конфесій та громадян. Саме культивування почуття загальної довіри має важливе значення для побудови згуртованого суспільства, в якому всі голоси почуті та поважаються.

Існує багато напрямків, у яких релігійна складова взаємодіє з місцевою владою та установами. Тому перед представниками місцевої влади стоїть два основних завдання. Перше завдання полягає у тому, щоб релігії не піддавалися дискримінації щодо доступу до громадського простору; друге – передбачає надання громадського простору для релігійної діяльності. Це вимагає розробки різних стратегій, починаючи з інтерпретації принципу секуляризму, адже громадський простір включає багатогранний вимір, навколо якого обертаються складні проблеми. При цьому не обов'язково маєтись на увазі, що релігія повинна проявлятися однаково у всіх цих просторах; різні конфесії можуть по-різному взаємодіяти з громадським простором, а це, в свою чергу потребує дискусій із місцевою владою або керівними органами, відповідальними за даний напрямок роботи [1, с.43].

Наприклад, громадські місця, попри те, чи служать вони інституційним цілям чи ні, можуть включати багатоконфесійні приміщення. У таких кімнатах люди різних релігійних переконань можуть здійснювати свої віросповідні практики. Такі зони часто пронизані почуттям недоторканності та стають все більш поширеними у лікарнях, виправних установах, аеропортах, вокзалах. Основна проблема, пов'язана з цими приміщеннями, це дизайн їхнього інтер'єру. Багато архітекторів розмірковували над тим, які елементи дизайну найкраще підходять для створення простору, здатного задовольнити потреби віруючих різних конфесій, залишаючись при цьому однаково інклюзивним для всіх. Найпоширеніший підхід передбачає білі кімнати без вікон, які обладнані шафами або полицями зі священними книгами та ритуальними предметами. Цей дизайн навмисно позбавлений будь-яких символів на стінах і покликаний поважати релігійні почуття людей, їхнє право на релігійну свободу та уникати будь-яких форм дискримінації. Таким чином, за рахунок субтрактивного підходу досягається максимальна інклюзивність. Планування багатоконфесійних кімнат є важливим політичним рішенням.

Крім забезпечення доступу до громадських місць, перед місцевими адміністраціями стоїть завдання забезпечення умов для здійснення релігійних дійств, як то – свята, загальні молебні, релігійні хресні ходи, ритуали. Розуміння цих потреб, узгодженими їх з національними та наднаціональними правовими рамками унеможливорює підрив та маргіналізацію релігії. Адже, коли право на відповідний простір не дотримується, відбувається збільшення кількості неформальних місць для зборів та молитов, які складно контролювати та регулювати. Цього явища слід уникати, тому що, з однієї сторони, не забезпечується дотримання стандартів здоров'я, гігієни та безпеки для

віруючих, з іншої – це може призвести до конфліктів з іншими групами, які населяють ту саму територію, що посилить напруженість.

Створення релігійного простору є складним завданням, оскільки вимагає також і розгляду фундаментальних елементів самої архітектури, тому місцева влада повинна співпрацювати не лише з релігійними представниками, а й з архітекторами та містобудівниками, які спеціалізуються на проектуванні священних просторів.

Упродовж усієї історії релігії вносили значний внесок у художню та культурну спадщину різних країн у вигляді зведених ними споруд. Церкви, монастирі, мечеті, храми та синагоги допомагають створювати справжню культурну цінність та неповторний вигляд міст. Отже, їх слід розглядати як частину колективної спадщини співтовариства і як об'єкти, які становлять значний культурний інтерес, що також може вплинути на туризм і територіальний розвиток [2, с. 143].

Завдання місцевої влади полягає у ефективному регулюванні суспільного простору та його використанні як для прославлення різноманітності, так і для зміцнення загального почуття ідентичності.

Література

1. Филипович Л. Глобалізація релігійного життя та перспективи конфесійного розвитку в Україні. Релігія та Соціум. Міжнародний часопис. Чернівці, 2010. № 2 (4). 232 с.
2. Крячко В. І. Релігійний простір і етнічність: ознаки взаємодії. Вісник Львівського університету. Серія соціологічна. 2013. Випуск 7. С. 136-144.
3. Rosen, L. (Ed.). (2018). «The Bloomsbury Companion to Religion and Space» Bloomsbury Academic. 211 p.

Димитрій Заєць,
аспірант,

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ПРОБЛЕМАТИКА ДЕФІНІЦІЇ РЕЛІГІЇ ТА РЕЛІГІЙНОСТІ В КОНТЕКСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕЛІГІЙНОЇ СВІДОМОСТІ

Релігійна свідомість, очевидно, неможлива без існування релігії й будь-яких проявів релігійності. Проте питання дефініції релігії та релігійності давно є підводним камінням для релігієзнавців, породжуючи нескінченну кількість